

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۷۰۲۱۶



دانشگاه شهید بهشتی

دانشکده علوم زمین

گروه جغرافیا

عنوان پایان نامه:

اثرات گسترش فیزیکی شهر بر نظام فضایی روستاهای پیرامونی

(مورد: روستاهای مجاور شهر دیواندره)

استاد راهنما: آقای دکتر بیژن رحمانی

استاد مشاور: آقای دکتر عباس سعیدی

نگارنده: سیروان منصوری

نیمسال دوم ۸۶-۸۵

۷۰۶۲۶

مجموعه اطلاعات آرکایو شده  
موسسه اسناد و کتابخانه ملی

۱۳۸۶ / ۱۸ / ۲۷

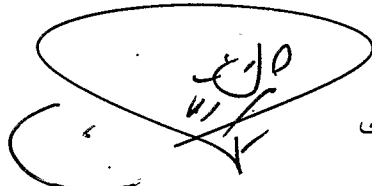
بسمه تعالی  
وزارت علوم ، تحقیقات و فناوری  
دانشگاه شهید بهشتی  
دانشکده علوم زمین  
گروه جغرافیا  
تأییدیه دفاع از پایان نامه  
کارشناسی ارشد

این پایان نامه توسط آقای : سیروان منصوری دانشجوی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته

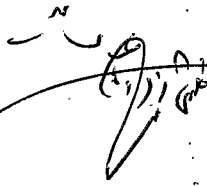
رشته : جغرافیا . گرایش : برنامه ریزی روستایی در تاریخ ۱۳۸۶/۶/۳۱

مورد دفاع قرار گرفت و براساس رأی هیأت داوران با نمره ۱۶/۳۰ و درجه بسیار خوب

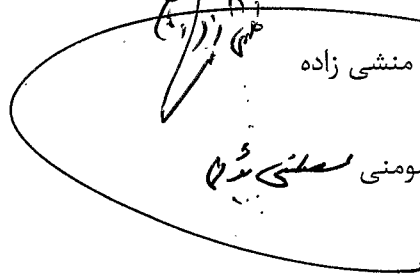
پذیرفته شد .



استاد راهنما: آقای دکتر بیژن رحمانی



استاد مشاور: آقای دکتر عباس سعیدی



استاد داور: آقای دکتر رحمت الله منشی زاده

استاد داور: آقای دکتر مصطفی مومنی

## اقرار و تعهدنامه

اینجانب سیروان منصوری دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد دانشگاه شهید بهشتی ، دانشکده علوم زمین ، گروه جغرافیا / زمین شناسی / سنجش از دور و GIS ، رشته جغرافیا ، گرایش برنامه ریزی روستایی پایان نامه حاضر را بر اساس مطالعات و تحقیقات شخصی خود انجام داده و در صورت استفاده از داده‌ها ، مآخذ ، منابع و نقشه‌ها به‌طور کامل به آن ارجاع داده‌ام ، ضمناً داده‌ها و نقشه‌های موجود را با توجه به مطالعات میدانی - صحرائی خود تدوین نموده‌ام . این پایان نامه پیش از این به‌هیچ‌وجه در مرجع رسمی یا غیر رسمی دیگری به‌عنوان گزارش یا طرح تحقیقاتی عرضه نشده است . در صورتی که خلاف آن ثابت شود ، درجه‌ی دریافتی اینجانب از اعتبار ساقط شده ، عواقب و نتایج حقوقی حاصله را می‌پذیرم .

تاریخ ۱۳۸۶ / ۲ / ۳۱

امضاء

تقدیم به پدر و مادر گرانقدره

که مشوق همیشگی من در

امر تحصیل بوده‌اند

## فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۶	بیان مسئله
۸	سؤالات تحقیق
۹	فرضیه
۹	اهداف
۱۰	ضرورت انجام تحقیق
۱۰	موانع و محدودیتهای تحقیق
۱۱	روش تحقیق
۱۲	مفاهیم شهر و روستا
۱۳	تعریف و مفهوم روستا
۱۵	تفاوتهای ساختاری بین شهر و روستا
۱۶	ویژگیهای نظام اجتماعی روستاهای ایران
۱۸	مفهوم شهر
۱۹	حاشیه نشینی
۲۰	توسعه درد آور شهری (زاغه‌ها و حلبی آبادها)

### فصل اول:

#### مبانی نظری

۲۳	۱-۱- موقعیت اجتماعی - اقتصادی روستاهای ایران
۲۴	۱-۲- اشکال اصلی روستاها

- ۱-۲-۱- سکونتگاههای مجتمع - سکونتگاههای پراکنده ..... ۲۴
- ۱-۲-۲- کارکرد سکونتگاههای روستایی ..... ۲۵
- ۱-۳- تاریخچه و روند شهرنشینی ..... ۲۶
- ۱-۴- تاریخچه و روند روستانشینی ..... ۲۶
- ۱-۵- ویژگیهای جامعه روستایی ایران ..... ۲۸
- ۱-۵-۱- در اینجا به ویژگیهای جامعه روستایی ایران اشاره می شود..... ۲۸
- ۱-۶- معنی و مفهوم توسعه ..... ۲۹
- ۱-۷- توسعه شهری ..... ۳۰
- ۱-۷-۱- شهر در برابر روستا در برنامه ریزی توسعه ..... ۳۰
- ۱-۷-۲- برخورد غیر مستقیم شهر با زمینهای کشاورزی ..... ۳۱
- ۱-۷-۳- اشتغال در روستاهای مجاور شهرها ..... ۳۲
- ۱-۷-۴- تأثیرات و توسعه شهر در تولیدات کشاورزی و کاربری زمین ..... ۳۳
- ۱-۷-۵- توسعه کشاورزی و توسعه شهری ..... ۳۳
- ۱-۸- توسعه روستایی ..... ۳۴
- ۱-۸-۱- تعاریف و مفاهیم توسعه روستایی ..... ۳۴
- ۱-۸-۲- تاریخچه توسعه روستایی ..... ۳۵
- ۱-۸-۳- مروری بر مطالعات توسعه روستایی ایران ..... ۳۵
- ۱-۸-۴- مبانی کلی منطقه بندی در جامعه روستایی ایران ..... ۳۶
- ۱-۸-۵- نظریات نوین توسعه روستایی ..... ۳۷
- ۱-۸-۶- مسائل و موانع توسعه روستایی ..... ۳۸
- ۱-۸-۷- توسعه روستایی پس از انقلاب اسلامی ایران ..... ۳۹
- ۱-۹- معنی و مفهوم برنامه ریزی ..... ۴۱

- ۱-۹-۱- تعاریف برنامه و برنامه ریزی ..... ۴۱
- ۲-۹-۱- انواع برنامه ریزی ..... ۴۲
- ۳-۹-۱- از نظر اجراء، برنامه ریزی به چند دوره مشخص تقسیم می شود..... ۴۲
- ۴-۹-۱- برنامه ریزی از نظر سطوح برنامه ریزی ..... ۴۲
- ۱-۴-۹-۱- برنامه ریزی به اشکال ذیل تقسیم می شود..... ۴۲
- ۵-۹-۱- اهمیت تحقیق در برنامه ریزی روستایی ..... ۴۳
- ۶-۹-۱- مفهوم و اهمیت جایگاه برنامه ریزی روستایی ..... ۴۴
- ۱۰-۱- عمران روستایی ..... ۴۶
- ۱-۱۰-۱- مقدمه: عمران روستایی در قوانین کشور ..... ۴۶
- ۲-۱۰-۱- عمران روستایی قبل از انقلاب ..... ۴۷
- ۱-۲-۱۰-۱- عمران روستایی در قوانین کشور قبل از جنگ جهانی اول ..... ۴۷
- ۲-۲-۱۰-۱- عمران روستایی در قوانین کشور بعد از جنگ جهانی اول..... ۴۸
- ۳-۲-۱۰-۱- عمران روستایی در برنامه های عمرانی کشور قبل از انقلاب ..... ۴۹
- ۴-۲-۱۰-۱- سازمانهای اداری در امر عمران روستایی پیش از انقلاب اسلامی ..... ۵۱
- ۵-۲-۱۰-۱- عمران روستایی و اصلاحات ارضی ..... ۵۲
- ۶-۲-۱۰-۱- تحلیل مقررات و برنامه های عمران روستای از بدو شروع..... ۵۳
- تا قبل از انقلاب اسلامی
- ۳-۱۰-۱- عمران روستایی پس از انقلاب..... ۵۴
- ۱-۳-۱۰-۱- نگرشی کلی برادامه برنامه های عمرانی در دوران بعد از انقلاب اسلامی..... ۵۴
- ۲-۳-۱۰-۱- عمران و بهسازی روستاها پس از انقلاب اسلامی ..... ۵۴
- ۴-۱۰-۱- اقدامات انجام شده توسط هیأت واگذاری زمین ..... ۵۶
- ۵-۱۰-۱- اصلاحات ارضی ..... ۵۷



- ۵۸-۱-۱۰-۵-۱- سوابق اصلاحات ارضی ..... ۵۸
- ۵۸-۱-۱۰-۵-۲- مراحل اصلاحات ارضی ..... ۵۸
- ۵۹-۱-۱۰-۵-۳- مالکان و الگوی مالکیت ..... ۵۹
- ۶۲-۱-۱۰-۵-۴- قشرها و گروههای اجتماعی بعد از اصلاحات ارضی ..... ۶۲
- ۶۳-۱-۱۰-۵-۵- اصلاحات ارضی و اثرات آن بر رشد شهرنشینی ..... ۶۳
- ۶۴-۱-۱۰-۵-۶- اصلاحات ارضی و اثرات آن بر عرصه روستایی ..... ۶۴
- ۶۶-۱-۱۱-۱- رابطه روستا - شهر ..... ۶۶
- ۶۶-۱-۱۱-۱- تاریخچه روابط شهر و روستا ..... ۶۶
- ۶۷-۱-۱۱-۲- ملاکهای شناخت شهر از روستا ..... ۶۷
- ۶۸-۱-۱۱-۳- تأثیرات روابط شهر- روستا بر همدیگر ..... ۶۸
- ۶۸-۱-۱۱-۴- روابط شهر و روستا در ایران در دوران اسلامی ..... ۶۸
- ۶۹-۱-۱۱-۵- تحقیق در روابط شهر و روستا در علم جغرافیا ..... ۶۹
- ۷۰-۱-۱۱-۶- عوامل موثر در برقراری روابط شهر و روستا در ایران ..... ۷۰
- ۷۲-۱-۱۲-۱- مهاجرت ..... ۷۲
- ۷۳-۱-۱۲-۱- مهاجرت روستا به شهر قبل از اصلاحات ارضی ..... ۷۳
- ۷۵-۱-۱۲-۲- مهاجرت روستا به شهر بعد از اصلاحات ارضی ..... ۷۵
- ۷۵-۱-۱۲-۳- آثار نامطلوب مهاجرت‌های روستایی ..... ۷۵
- ۷۵-۱-۱۲-۴- اثرات و نتایج مهاجرت در ایران ..... ۷۵

## فصل دوم:

### ویژگی های طبیعی و انسانی

- ۷۸-۱-۲- مقدمه ..... ۷۸
- ۷۹-۲-۲- سیمای عمومی و محدوده مطالعاتی ..... ۷۹

- ۸۰..... ۳-۲- ویژگی طبیعی
- ۸۱..... ۳-۲-۱- تعداد روزهای یخبندان
- ۸۲..... ۳-۲-۲- بارندگی و پراکندگی بارش
- ۸۳..... ۳-۳-۲- بادهای
- ۸۴..... ۴-۲- ویژگی های زمین شناسی
- ۸۵..... ۵-۲- منابع آب و گیاه
- ۸۶..... ۶-۲- مشخصات جمعیتی استان کردستان
- ۸۶..... ۲-۶-۱- تعداد و تحول خانوار در محدوده مطالعاتی
- ۸۸..... ۲-۶-۲- بعد خانوار
- ۸۹..... ۳-۶-۲- توزیع جنسی جمعیت
- ۹۲..... ۴-۶-۲- ترکیب و ساختار سنی
- ۹۳..... ۵-۶-۲- نرخ رشد جمعیت
- ۹۵..... ۶-۶-۲- پراکندگی جمعیت
- ۹۷..... ۷-۲- مهاجرت
- ۹۹..... ۸-۲- وضع سواد در منطقه مطالعاتی
- ۱۰۱..... ۹-۲- ساختار اشتغال

### فصل سوم:

#### تحلیل داده ها

- ۱۰۵..... ۳-۱- مقدمه
- ۱۰۶..... ۳-۲- حوزه نفوذ
- ۱۰۹..... ۳-۲-۱- ویژگی های جمعیتی حوزه نفوذ
- ۱۱۰..... ۳-۲-۲- اقتصاد حوزه نفوذ

- ۱۱۲-۳-۲-۳- منابع تأمین آب در حوزه نفوذ.....
- ۱۱۲-۳-۲-۴- معدن و صنایع دستی.....
- ۱۱۲-۳-۲-۵- راه ارتباطی.....
- ۱۱۳-۳-۲-۶- توزیع خدمات در حوزه نفوذ.....
- ۱۱۶-۳-۲-۷- پیشنهادات حوزه نفوذ.....
- ۱۱۸-۳-۳- شهر دیواندره.....
- ۱۱۸-۳-۳-۱- تاریخچه و نحوه گسترش شهر دیواندره.....
- ۱۲۱-۳-۴- جمعیت.....
- ۱۲۱-۳-۵- لندفرمها (شکل زمین).....
- ۱۲۴-۳-۶- مفروضات پیش‌بینی شاخص‌های اقتصادی شهرستان دیواندره.....
- ۱۲۷-۳-۷- منابع آبی.....
- ۱۲۷-۳-۷-۱- حوزه آبریز قزل‌اوزن.....
- ۱۲۸-۳-۷-۲- آبخانه دیواندره- زرینه اوباتو.....
- ۱۲۸-۳-۸- بازار و مراکز مبادله.....
- ۱۲۹-۳-۹- نظام استقرار جمعیت و فعالیت.....
- ۱۳۱-۳-۱۰- تراکم جمعیت روستایی.....
- ۱۳۳-۳-۱۱- شبکه نظام شهری.....
- ۱۳۷-۳-۱۲- مرکزیت فضاهای روستایی.....
- ۱۳۷-۳-۱۲-۱- نحوه تعیین مراکز برتر.....
- ۱۳۸-۳-۱۳- فضاهای روستایی حاشیه شهر (حوزه نفوذ شهری).....
- ۱۴۱-۳-۱۴- سطح بندی و جایگاه روستاهای مورد مطالعه در طرح‌های فرادست.....
- ۱۴۳-۳-۱۵- لرزه خیزی.....

- ۱۶-۳- بررسی و تحلیل تحولات جمعیت در شهرستان دیواندره..... ۱۴۴
- ۱۷-۳- توزیع فضایی و استقرار الگوی سلسله مراتبی مجموعه نقاط شهری ..... ۱۴۶
- و روستایی پیشنهادی
- ۱۸-۳- مهاجرت..... ۱۴۸
- ۱۹-۳- توپوگرافی شهر دیواندره..... ۱۴۹
- ۲۰-۳- حرکت آبهای سطحی..... ۱۵۰
- ۲۱-۳- محدوده محلات شهر..... ۱۵۰
- ۲۲-۳- معابر شهری..... ۱۵۱
- ۲۳-۳- مالکیت اراضی..... ۱۵۲
- ۲۴-۳- محدوده و سطح سرانه شهری..... ۱۵۲
- ۲۵-۳- عوارض و عوامل طبیعی ..... ۱۵۳
- ۲۶-۳- سازماندهی فضایی در قالب سلسله مراتب و حوزه‌های عملکردی..... ۱۵۴

### فصل چهارم:

- "جمع بندی ، ارائه پیشنهادات و اثبات فرضیه..... ۱۵۷
- ۱-۴- رابطه روستا و شهر..... ۱۵۷
- ۲-۴- عوامل موثر در شکل پذیری ساختاری کالبدی..... ۱۵۸
- ۳-۴- به طور کلی نتایج عمده و اصلی این فصل که در دو بخش  
است از محیطی و کالبدی ارائه شد عبارت..... ۱۵۹
- ۱-۳-۴- بخش محیطی..... ۱۵۹
- ۲-۳-۴- بخش کالبدی (تحولات ساختاری- عملکردی بافت کالبدی)..... ۱۵۹
- ۴-۴- آزمون فرضیه..... ۱۷۰
- ۵-۴- پیشنهادات..... ۱۷۱

- ۱۷۱-۴-۵-۱- بررسی راهبردهای توسعه در شهرستان دیواندره.....
- ۱۷۴-۴-۶- از جمع بندی حالات مختلف الترناتیوهای زیر حاصل می شود.....

## فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول (۱) اعتبارات و سهم بخش کشاورزی در برنامه های ..... عمرانی قبل از انقلاب	۵۶
جدول (۲) مالکیت ارضی قبل از اصلاحات ارضی.....	۶۱
جدول (۳) مراحل اجرای قانون (اصلاحات ارضی) در ایران.....	۶۵
جدول (۴) تقسیمات اداری شهرستان دیواندره در سال ۱۳۷۵.....	۷۹
جدول (۵) آمار دمای ماهانه محدوده مطالعاتی.....	۸۱
جدول (۶) بارندگی فصلی محدوده مطالعاتی به درصد.....	۸۲
جدول (۷) توزیع ماهانه بارندگی در ایستگاه باران سنجی دیواندره.....	۸۳
جدول (۸) تعداد و انواع منابع آب تحت الارضی شهرستان دیواندره.....	۸۵
جدول (۹) تقسیمات جغرافیایی و جمعیتی کل استان و شهرستان..... در سال ۱۳۷۵	۸۶
جدول (۱۰) تعداد جمعیت و خانوار محدوده مطالعاتی..... در مقاطع زمانی ۶۵، ۷۵ و ۸۵ به تفکیک شهروروستا	۸۷
جدول (۱۱) تعداد جمعیت در خانوارهای معمولی و بعد خانوار..... در مقاطع زمانی (۶۵ تا ۸۵) در محدوده مطالعاتی	۸۸
جدول (۱۲) نسبت جنسی سه گانه جمعیت به تفکیک گروه سنی..... در سال ۱۳۸۵	۹۰

- جدول (۱۳) توزیع نسبت جنسی جمعیت مورد مطالعاتی به تفکیک ..... ۹۲  
شهر و روستا در سال ۱۳۸۵
- جدول (۱۴) توزیع جمعیت ساکن در روستاها و شهر به تفکیک ..... ۹۳  
گروه سنی در سال ۱۳۸۵
- جدول (۱۵) متوسط نرخ رشد جمعیت محدوده مطالعاتی ..... ۹۵  
در مقاطع زمانی ۶۵، ۷۵ و ۸۵
- جدول (۱۶) متوسط جمعیت روستاهای محدوده مطالعاتی ..... ۹۶  
در مقاطع زمانی ۶۵-۷۵ و ۸۵
- جدول (۱۷): طبقه بندی جمعیتی روستاهای محدوده مطالعاتی ..... ۹۶  
در سال ۱۳۸۵
- جدول (۱۸) تراکم نسبی جمعیت در شهرستان دیواندره و کل استان ..... ۹۷  
در طول دوره زمانی ۵۵-۷۵ (واحد: نفر در کیلومتر مربع)
- جدول (۱۹) جمعیت ۶ ساله و بیشتر و درصد باسوادی در روستاهای ..... ۱۰۰  
محدوده مطالعاتی به تفکیک جنس در سال ۱۳۷۵
- جدول (۲۰) توزیع نسبی جمعیت شاغل ۱۰ ساله و بیشتر نقاط روستایی ..... ۱۰۲  
شهرستان دیواندره در بخش های سه گانه اقتصادی به تفکیک جنس  
در سال ۱۳۷۵
- جدول (۲۱)، مشخصات جمعیتی روستاهای حوزه نفوذ ..... ۱۱۰  
و شهرستان دیواندره در سال ۱۳۷۵
- جدول (۲۲) وضعیت اشتغال در حوزه نفوذ و شهرستان ..... ۱۱۱  
در سال ۱۳۷۵
- جدول (۲۳) وضعیت و کیفیت راه های ارتباطی حوزه نفوذ ..... ۱۱۳

- جدول (۲۴) تأسیسات و تسهیلات و امکانات حوزه نفوذ دیواندره ..... ۱۱۵  
در سال ۱۳۷۵
- جدول (۲۵) لندفرمهای شهرستان دیواندره ..... ۱۲۴
- جدول (۲۶) کاربری اراضی وضع موجود شهرستان دیواندره ..... ۱۲۴
- جدول (۲۷) تحولات جمعیت و فعالیت شهرستان دیواندره ..... ۱۲۵  
در مقطع زمانی ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۵
- جدول (۲۸) تحولات جمعیت و فعالیت شهرستان دیواندره ..... ۱۲۶  
در مقطع زمانی ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۵
- جدول (۲۹) ساختار اقتصادی شهرستان دیواندره در مقطع ..... ۱۲۶  
زمانی ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۵
- جدول (۳۰) تراکم جمعیت در دهستانهای شهرستان دیواندره ..... ۱۳۲  
در سال ۱۳۷۵
- جدول (۳۱) پراکندگی آبادیهای شهرستان دیواندره ..... ۱۳۲
- جدول (۳۲) تحول جمعیت شهری در استان کردستان ..... ۱۳۴  
در مقطع زمانی ۵۵ تا ۷۵ (واحد : هزار نفر)
- جدول (۳۳) توزیع مراکز و جمعیت شهری استان بر حسب طبقات ..... ۱۳۴  
جمعیتی در مقاطع زمانی ۶۵ تا ۷۵
- جدول (۳۴) رتبه و اندازه جمعیت شهرهای استان ..... ۱۳۵  
در مقطع زمانی ۶۵ تا ۷۵
- جدول (۳۵) رتبه‌بندی مرکزیت آبادی‌های محدوده مطالعاتی ..... ۱۳۶  
براساس جمعیت و انواع خدمات در سال ۱۳۷۵

- جدول (۳۶) وضعیت حوزه نفوذ شهرهای استان براساس ..... ۱۴۰  
 مراجعات خرید و خدمات
- جدول (۳۷) نحوه انطباق محدوده حوزه‌های نفوذ شهری با ..... ۱۴۰  
 محدوده تقسیمات سیاسی و اداری موجود
- جدول (۳۸) سطح بندی سلسله مراتبی روستاهای منطقه ..... ۱۴۲  
 برای ساماندهی فضایی شهرستان
- جدول (۳۹) جایگاه روستاهای مورد مطالعه در طرح‌های فرادست ..... ۱۴۲
- جدول (۴۰) تحولات جمعیت شهرستان دیواندره ..... ۱۴۴  
 از ۱۳۵۵ تا ۱۳۷۵
- جدول (۴۱) مقایسه گزینه‌های سه گانه پیش‌بینی جمعیت ..... ۱۴۵  
 شهرستان دیواندره
- جدول (۴۲) تقسیم‌بندی فضائی و توزیع عناصر خدماتی و ..... ۱۵۵  
 پیشنهادی تا سال ۱۳۹۳

### فهرست نمودار

عنوان	صفحه
نمودار ( ۱ ) تعداد جمعیت و خانوار روستاهای محدوده مطالعاتی ..... ۸۸ در سال ۱۳۸۴	۸۸
نمودار ( ۲ ) تعداد جمعیت روستاهای مورد مطالعه به تفکیک جنس ..... ۸۹ در سال ۱۳۸۴	۸۹
نمودار ( ۳ ) نسبت جنسی جمعیت محدوده مطالعاتی به تفکیک جنس ..... ۹۱ در سال ۱۳۷۵	۹۱



- نمودار ( ۴ ) تعداد جمعیت در گروه های سه گانه جمعیت در سال ۱۳۸۴..... ۹۱
- نمودار ( ۵ ) متوسط نرخ رشد جمعیت محدوده مطالعاتی ..... ۹۴  
در مقاطع زمانی ۶۵-۷۵ و ۸۴
- نمودار ( ۶ ) نسبت با سوادان به جمعیت ۶ ساله و بیشتر..... ۱۰۱  
در روستاهای مورد مطالعه در سال ۱۳۷۵
- نمودار ( ۷ ) توزیع نسبی جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر نقاط روستایی..... ۱۰۳  
شهرستان در بخش های سه گانه اقتصادی ( ۱۳۷۵ )
- نمودار ( ۸ ) توزیع نسبی جمعیت ۶ ساله و بیشتر شهر دیواندره در بخش های ..... ۱۰۳  
سه گانه اقتصادی ( ۱۳۷۵ )

## تقدیر و تشکر

علم و دانش و تفکر همواره چراغ راه انسانها در تاریکی و تغذیه کننده افراد علم دوست و دانش پژوه بوده است و انسانهای راستین در طول تاریخ پیوسته در فکر و تلاش برای دستیابی به حقیقت زندگی و فلسفه استوار آن بوده اند و در این مسیر بس جورها و ستمها دیده و کشیده‌اند. اما در این مسیر خستگی ناپذیر هیچگاه از پای ننشسته و همواره بی مضایقه در راه پیشرفت و توسعه زندگی بشری کوشیده‌اند. آنچه در این مسیر، ورای تمامی بی عدالتی‌ها و بی مهریها، همواره انسانها را در این مسیر سوق داده است همانا گرایش ذاتی و وجودی انسانها به کشف حقایق زندگی و اسرار این جهان هستی بوده است و امید است که این مسیر پر فراز و نشیب همچنان پیموده شده و انسان به کشف حقایق وجودی خود هرچه بیشتر نائل شود.

این حقیر نیز در این تحقیق تا آنجا که امکان داشت سعی کرده‌ام قدمهایی را هرچند ناقص در راه خدمت به منطقه و دیار خویش بردارم و دین خود را در حد توان به مردم شریف شهر و منطقه‌ام اداء کنم که اعتراف می‌کنم این تحقیق خالی از نقص نیست و امید دارم اساتید گرانقدر و دوستانم، خطاهایم را بر من ببخشند و بر من منت نهند. آنچه باعث بوجود آمدن این کاستیها شده در درجه اول نبود اطلاعات سالم و کافی و عدم منابع و مآخذ مستند و قابل قبول در مورد شهر و منطقه مورد مطالعه بوده است که نگارنده در حد توان سعی کرده تا این نقایص را با آمارگیری، مصاحبه با افراد محلی و معتمد، برداشتهای میدانی از روستاهای منطقه، تجزیه و تحلیل آمار خام و استخراج آمار نهایی از آنها تا حدی بپوشاند. در این میان بر خود لازم میدانم از استاد راهنمایم جناب آقای دکتر رحمانی و استاد مشاورم جناب آقای دکتر سعیدی که هر دوی این بزرگواران زحمات زیادی را در راه تدوین این پایان نامه متقبل شدند، همچنین از مرکز تایپ حرفه‌ای ثالان سنندج برای تایپ پایان‌نامه، آقای فریدون زارعی برای کمک در تهیه نقشه‌ها، آقایان فرزاد گل‌احمدی و ناصح عبدی برای ویرایش پایان‌نامه،

آقای رسول صفایی برای کمک در برداشتهای میدانی ، آقای نافع سعدی عکاس و خصوصاً دوست و همکار گرامی آقای محمد رحمانی که همواره یار و مشوق بنده بوده‌اند و زحمات زیادی را در این راه متحمل شده‌اند و کلیه کسانی که یاری ام کردند و باعث شدند تا این تحقیق به اتمام برسد، تشکر و قدردانی کنم. و امیدوارم توانسته باشم با انجام این تحقیق، گامی هرچند کوچک را در جهت توسعه و آبادانی شهر و دیارم برداشته باشم.

## چکیده

روستاها از دیرباز مرکز جذب عمده جمعیت بوده‌اند، به گونه ای که هر جا منبع آبی یافت شده ، عده‌ای در آن جمع شده و بنای آبادانی آنجا را گذاشته‌اند. این امر در کشور ما که از سابقه کهن روستانشینی برخوردار است بسیار مشهودتر بوده است به گونه ای که روستاهای فلات ایران کانونهای جمعیتی گسترده ای بوده اند که با مازاد تولیدات کشاورزی و دامی مایحتاج خود و شهرهای دور و نزدیک را فراهم آورده اند و به تدریج با گسترش و توسعه خود، بنای شهرهای بزرگ را بنیان نهاده‌اند و یا در آنها ادغام شده اند.

شهرها و روستاهای ایران در طی قرن‌ها تحولاتی را پذیرا گشته اند که موجب تکامل آنها بصورت کنونی شده است. این سیر تکامل برای شهرها بمراتب بیشتر از روستاها بوده و گرچه ممکن است در پاره‌ای روستاها تغییرات نسبی در شیوه های تولید و نوع معیشت روستایی در روابط اجتماعی حاصل شده باشد اما در مجموع بافت اقتصادی ، اجتماعی روستاهای ایران تداوم و ادامه شیوه‌های سنتی گذشته است که ورود صنعت و بکارگیری ابزار آلات صنعتی و ماشینی و ارتباط با مراکز شهری از طریق گسترش حمل و نقل و تسهیل امر ارتباطی چهره کنونی را به خود گرفته است. بنابراین تفاوت بین شهر و روستا که بیان‌کننده چگونگی مناسبات بین آنهاست متقابلاً روابط مورد لزوم را بین آنها ایجاد می نماید که دربر گیرنده فعالیت‌های اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی در ابعاد مختلف است.

اما در سالیان اخیر بواسطه گسترش دادوستدهای اقتصادی بین شهر و روستا، روابط و نظم سنتی روستاها به تبع از شیوه و شکل شهرنشینی بر هم خورده است که این امر مخصوصاً در شکل و معماری خانه‌های روستایی مشهودتر است تا آنجا که امروزه روستاها بسیاری از کارکردها و عملکردهای گذشته خود را از دست داده و منبع فعالیت‌های اقتصادی بخش دوم و